

NORMER. Den feministiska rörelsen är allt annat än fredad från motsättningar, många känner sig synade i sömmarna av det egna kollektivet. Det ställs hårda krav på sympatisörerna och de som inte håller måttet anklagas lätt för falsk medvetenhet. Vad är det för mekanismer som skapar dessa motsättningar? I en ny svensk avhandling hittar vi svaren.

Bra och dåliga feminister

"Jag kan förstås som radikal också med mitt långa hår, höga klackar och smink – ett utseende som jag vill ha för att uttrycka var jag kommer ifrån, hur jag växte upp."

Aktivist i Vi är misfits!

Anda sedan den gången jag gick på föreläsning på **Kvinnofolkhögskolan** i Göteborg i högklackat har jag känt att det finns "bra" och "dåliga" feminister. De brännande blickarna på mina fötter när jag klick-klackade fram längs korridorerna fick mig att förstå: jag tillhörde kategorin dålig.

Min nyfunna och bräckliga feministiska medvetenhet fick sig en törn. Och trots att åren gått och klackarna bytts mot tygskor kvarstår en gnagande tanke: varför kan vi inte komma överens?

I det queerfeministiska manifestet **Vi är misfits!** har författarna E. Sandström Lundh och C.E. Fielder rest över hela USA och intervjuat queeraktivister. Många av dem talar om att göra motstånd mot **assimilering**. De lever precis som alla andra under samhällets tryck att rätta in sig i leden men väljer att stå emot. I deras ögon blir de som faller för trycket sellouts, svikare. Om alla hade stått emot hade det blivit enklare, friare. Författaren skriver: "[f]ör mig handlar det om den större samhällsnormen som jag vill åt och synliggöra och inte vika mig inför. Att orka, våga stå för det en tror på." Som representant för den större samhällsnormen symboliserar man allt det aktivisterna försöker ta avstånd från. Och när jag spatserade in på Kvinnofolkhög-

"Medlen och uttrycken må vara olika, men feministiskt motstånd handlar om förhållningssätt, om sätt att se, inte om vilka skor du har på fötterna eller hur du väljer att stajla ditt hår."

skolan tog sig symbolen in i deras eget vardagsrum.

Motsättningarna handlar också om gruppidentitet, om den vi-känsla som uppstår i separatistiska sammanhang. Attributen, det vill säga kroppsbehandling, kläder, kroppsspråk, blir uttryck för denna samhörighet. I sin avhandling **Passionerad politik** – Om motstånd mot heteronormativ köns-makt skriver sociologen Catrin Wasshede bland annat om feministisk separatism. Hon har kommit i kontakt med den krets som hänger på Kvinnofolkhögskolan och skriver att ett eget kollektiv handlar om att kunna vara sig själv och slippa bli ifrågasatt. Man skapar ett kollektiv eftersom människan är beroende av andras erkännande för att kunna existera. Eftersom detta erkännande inte ges i tillräckligt stor utsträckning till icke-heterosexuella blir behovet av egna rum större än det blir för personer som sanktioneras av dominerande diskurser.

Poängen med feministisk separatism är att skapa ett utrymme där kvinnor kan mötas och finnas till utifrån sina egna behov. Wasshede citerar Sarah Lucia Hoaglands *For lesbians only*: "To withdraw or separate is to refuse to act according to the systems rules and framework and thereby refuse to validate its basic values". Men om gruppen blir för tajt och homogen kommer vissa röster och uttryck tystas ner, mångfald och olikhet blir ett hot mot samhörigheten och människor som sticker ut blir ovälkomna element. Det är alltså genom nya gränsdragningar som kollektivet uppstår. Wasshede skriver att ju mer hotad en grupp känner sig desto mer arbete måste den lägga ner på att bevara sina gränser, exempelvis genom att exkludera de som de inte gör det rätta. Att klampa in på Kvinnofolkhögskolan med klackar blir att bryta deras sanktionering och hota deras vi-känsla.

Feministisk aktivism handlar om att göra motstånd mot normativitet och hitta alternativa sanningar. En av intervjupersonerna i Wasshedes avhandling liknar utvecklingen vid att lära sig att inte läsa på något sätt. Det handlar om att bryta ner processer och beteenden som sker mer eller mindre automatiskt. Detta gör

Definitioner:

Anarkafeminism – kombination av anarkism och feminism som inte strävar efter att kvinnan ska ta över eller dela makten med männen utan efter att avskaffa makten helt. Förändringarna måste komma inifrån människan och inte uppifrån; det är varje människas ansvar att själv ta avstånd från köns-maktsordningen.

Assimilering – den process som innebär att något omvandlas till att ha större likhet med eller helt införlivas med något annat. I detta fall med den vita, heterosexuella, kristna, manliga normen.

En – könsneutralt alternativ till bi-formen man.

Kvinnofolkhögskolan – en separatistisk och feministisk folkhögskola med interkulturell inriktning belägen i centrala Göteborg. Samlingsplats för lesbisk anarkafeminism.

Passionerad politik – avhandling av Catrin Wasshede från våren 2010. Genom intervjuer med unga politiska aktivister i den utomparlamentariska vänstern undersöker hon hur de gör motstånd mot den heteronormativa könsmaktsordningen.

Queer – icke-normativ.

ILLUSTRATION: JAKOB EKSTEDT

till stor del genom den egna kroppen. Genom strategiskt användande av kläder och andra synliga attribut som gester och röstläge försöker man utmana rådande normer och praktiker kring kön och sexualitet.

Motidentifikation till vad en av Wasshedes intervjupersoner kallar vanlig heterobrud är ett genomgående tema. Feminint kodade beteenden som att sminka sig, blåsa håret och klä sig i tajta kläder anses reproducera kvinnoförtryckande strukturer. Wasshede skriver att aktivisterna kan visa upp traditionell femininitet men då krävs ett ironiskt grepp, man kan till exempel kombinera strumpbyxor med håriga ben. Mina klackar accepterades inte men om de hade kombinerats med till exempel gubbiga tubstrumpor eller ett rakat huvud hade det kanske sänt ut ett annat budskap. Kontrasterna blir intressanta, det finns något subversivt över en person med orakade armhålor och prinsessklänning.

"Identiteter ger inte bara möjligheter, de är också tvingande." Wasshede skriver att normmotstånd inte på något sätt innebär normlöshet utan leder till nya normer, exklusioner och gränsdragningar. På detta sätt uppstår ständigt nya motsättningar. Varför är vi så pigga på att söka skillnader snarare än likheter?

I ett skede av feministisk backlash är det viktigare än någonsin att se bortom olikheterna och blicka framåt. Men feminister är i dessa tider en brokig skara, det finns likhetsfeminister,

radikalfeminister, socialfeminister, ekofeminister, queerfeminister, liberalfeminister, särartsfeminister, glamourfeminister, och många fler. I vårt ultraindividualistiska 2010-tal finns en klick för varje smak, feminismen är numera nischad.

Men det finns en gemensam nämnare, grundbetydelsen av begreppet feminist.

En feminist är en person som anser:

1. att kvinnor är underordnade män
2. att detta förhållande bör förändras.

Medlen och uttrycken må vara olika, men feministiskt motstånd handlar om förhållningssätt, om sätt att se, inte om vilka skor du har på fötterna eller hur du väljer att stajla ditt hår. Som intervjupersonen Mattilda/Matt säger i *Misfits!* "[e]n queer agenda eller identitet är ett perspektiv och en plats att börja på, inte ett mål i sig."

Cecilia Köljing är frilansjournalist och genusvetare som regelbundet skriver artiklar och litteraturkritik i Smålandsposten.